

Samme pris for samme pleje

Økonomisk gennemsigthed på ældreområdet

Ældreområdet er presset af den demografiske udvikling, færre i arbejdsstyrken og begrænsede ressourcer i kommunerne. Gennemsigthed i økonomien bag ældreplejen er en forudsætning for, at der kan træffes politiske beslutninger om tilrettelæggelsen af ældreområdet på et oplyst grundlag.

Derfor præsenterer Dansk Erhverv en økonomisk gennemsigthedsreform med fem konkrete forslag, der sikrer fair konkurrence mellem leverandører og optimal ressourceudnyttelse på kommunernes ældreområde, navnlig plejehjemsområdet. Formålet er at sikre, at vi imødekommer den demografiske udvikling og er i stand til at levere et serviceniveau i verdensklasse.

Fem forslag til økonomisk gennemsigthed

1. Klart overblik over omkostninger

Der skal være mulighed for at skabe overblik over de reelle omkostninger, der er forbundet med at levere ældrepleje. Derfor skal det sikres, at der tages højde for alle relevante omkostninger og ligebehandling mellem aktørerne. Dansk Erhverv foreslår, at der udvikles lettilgængelige og gennemsigtige beregningsværktøjer til kommunernes omkostningskalkulation.

2. Styrket retssikkerhed

Det skal være muligt at efterprøve kommunernes beregningsgrundlag til ikke-kommunale leverandører. Det vil øge retssikkerheden for leverandører til kommunen samt skabe den transparens, der lige nu mangler i kommunernes prissætning af egne ydelser. Dansk Erhverv foreslår, at der etableres en uafhængig kontrol- og vejledningsenhed under Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

3. Fair konkurrence med lige økonomiske forudsætninger

Midtvejsregulering af pris- og lønudviklingen (PL) tager højde for højere udgifter end først antaget i økonomiaftalerne mellem Regeringen, regionerne samt kommunerne. Dansk Erhverv foreslår, at offentlige ordregivere forpligtes til ifm. midtvejsregulering at efterregulere PL-satsen i deres aftaler med deres leverandører på ældreområdet.

4. Sammenlignelighed mellem offentlig og private

OECD-principperne om prissætning sikrer, at offentlig og privat prissætning er sammenlignelig. På statens område er OECD-principperne allerede implementeret uden problemer, og Dansk Erhverv foreslår, at principperne udvides til regionalt og kommunalt niveau.

5. Samme krav for samme tilbud

Ikke-kommunale leverandører af ældrepleje skal udarbejde årsregnskab. For at skabe sammenlignelighed mellem de kommunale og ikke-kommunale tilbud foreslår Dansk Erhverv, at kommunernes egne tilbud på ældreområdet skal omfattes af krav om udarbejdelse af årsregnskab på lige fod med ikke-kommunale leverandører.

Åbenhed om kommunernes økonomi på ældreområdet sikrer fair konkurrence

Et velfærdssamfund i verdensklasse stiller krav til vores ressourceudnyttelse, så vi kan fremtidssikre vores velfærd, særligt på ældreområdet. Derfor er det nødvendigt at optimere brugen af offentlige midler ved at samarbejde på tværs af kommunale og ikke-kommunale aktører om at skabe en solid og tryk ældrepleje til gavn for borgerne. Forudsætningen er, at der er klare rammer for konkurrencen med åbne processer og prisgennemsigtighed.

Infoboks |

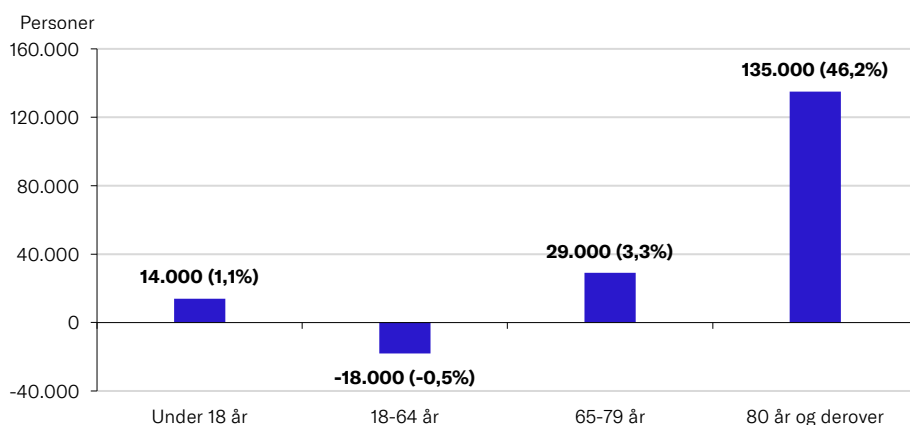
ÆLDREOMRÅDET defineres som en række sociale og sundhedsmæssige velfærdsydelser efter serviceloven, sundhedsloven og friplejeboligloven til ældre borgere. Det drejer sig f.eks. om hjemmehjælp, hjemmesygepleje og friplejehjem.

PRISGENNEMSIGTIGHED er et udtryk for adgangen til indsigt i det offentlige økonomi og prissætning af det offentlige egne ydelser i form af tilbud til borgerne. I Dansk Erhvervs økonomiske gennemsigtighedsreform tages der udgangspunkt i det kommunale område.

Offentligt forbrug overstiger demografisk udvikling

Allerede i 2030 er der udsigt til markante demografiske forskydninger. I 2030 vil der være 135.000 flere 80-årige eller ældre. Det svarer til en stigning på intet mindre end 46,2 pct. Samtidig er der udsigt færre personer i den arbejdsdygtige alder (se figur 1).

Figur 1: **Befolkningsfremskrivning fra 2022 til 2030**

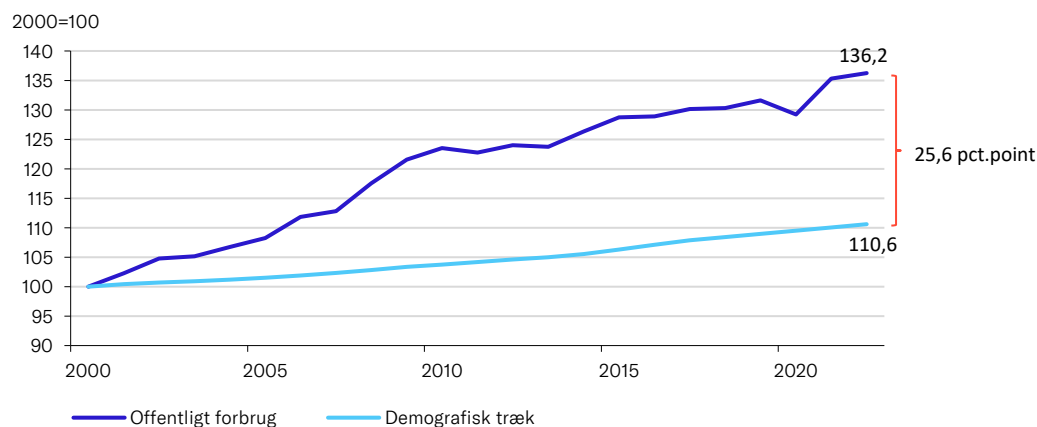
Kilde: Danmarks Statistik, tabel FRDK122.

Note: Tallet fra 2022 er befolkningstal, og herefter er det Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning.

Parallelt med, at vi er blevet og fortsat bliver flere ældre, er det offentlige forbrug steget støt, og forholdet mellem offentligt forbrug og demografisk træk har over tid bevæget sig væk fra hinanden. Som figur 2 viser, giver den demografiske modvind siden 2000 anledning til, at det offentlige forbrug er øget med 10,6 pct. Men det offentlige forbrug er steget med 36,2 pct. siden 2000. Tanken om at lade det offentlige forbrug

følge den demografiske udvikling er derfor i høj grad opfyldt. Med begrænsede ressourcer er det derfor vigtigt, at udnyttelsen optimeres, således at udviklingen i demografi og offentligt forbrug i højere grad følges ad end i dag.

Figur 2: **Udvikling i demografisk træk og offentligt forbrug fra 2000 til 2022**

Kilde: 2030-planforløb: Grundlag for udgiftslofter 2026, Finansministeriet, august 2022.

Kompleks kommunal økonomi begrænser velfærden

Kommunerne leverer størstedelen af vores borgernære velfærd og beskæftiger seks ud af ti offentligt ansatte¹. En del af det øgede offentlige forbrug skyldes derfor også flere offentligt ansatte. I takt med, at kommunerne har fået flere og mere differentierede opgaver, er den kommunale økonomi blevet mere kompleks. Stigende kompleksitet, stigende udgiftsniveau, flere aktører og et dobbelt demografisk pres med flere ældre og børn, skaber et behov for mere åbenhed i kommunernes økonomi, fordi den intuitive forståelse af kommunernes regnskaber og budgetter forringes. Desto større kompleksitet, desto større behov for åbenhed. Åbenhed er både til gavn for ikke-kommunale aktører, kommunen selv og borgerne. Her kunne kommunerne med fordel gøre brug af prisdannelse under hensyn til OECD-principperne, således alle omkostninger indberegnes i den endelige prissætning, ligesom staten i forvejen gør. Således opstår der ikke en konkurrenceforvridende situation, hvor kommunen og private leverandører opererer på forskellige markedsvilkår.

Ældreplejen er et af de helt store velfærdsområder, og kommunale udgiftsposter er dermed også et af de områder, som er udfordret af manglende gennemsigtighed. Ved et uændret serviceniveau på ældreområdet vil de kommunale udgifter ifølge KL stige med 35 mia. frem mod 2030². Samtidig viser en arbejdskraftanalyse af KL, at vi som samfund står til at mangle 90.000 medarbejdere i 2030³, og den samme konklusion

¹ Danmarks Statistik (2021): [Kommuner og regioner står for trefjerdedele af det offentlige forbrug.](#)

² Kommunernes Landsforening (2021). [Ren demografisk fremskrivning af kommunale og regionale sundhedsudgifter, 2019-2050.](#)

³ Kommunernes Landsforening (2022). [Stigende mangel på arbejdskraft frem mod 2030 – behov for prioritering.](#)

er Dansk Erhverv nået frem til⁴. Manglen på arbejdskraft vil betyde yderligere udgiftstigninger til den i forvejen udgiftstunge ældrepleje, da manglen på medarbejdere i sundheds- og omsorgssektoren må forventes at gøre medarbejderne dyrere. Sammenholdes manglen på medarbejdere med stigende udgifter, vil kvaliteten blive mere presset, da færre medarbejdere skal håndtere flere ældre.

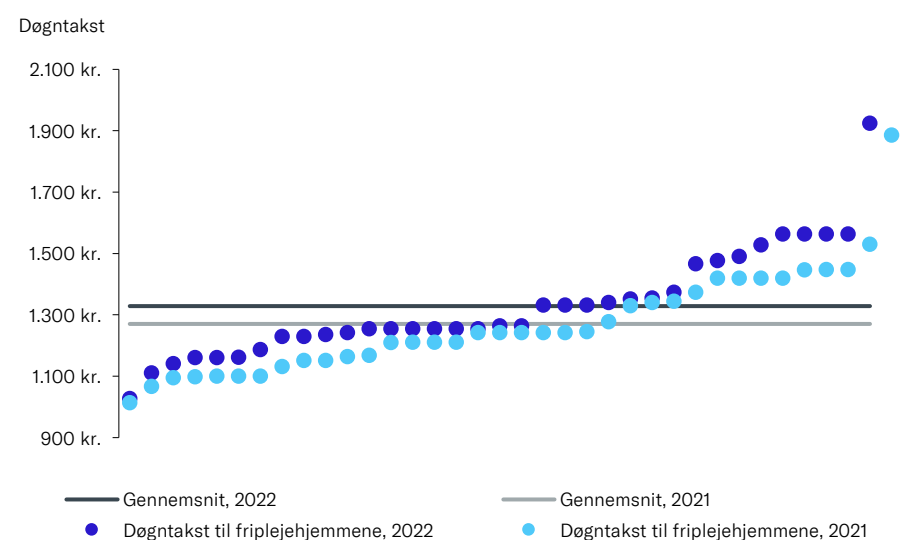
Forslag 1: Klart overblik over omkostninger

Der skal være mulighed for at skabe overblik over de reelle omkostninger, der er forbundet med at levere ældrepleje. Derfor skal det sikres, at der tages højde for alle relevante omkostninger og ligebehandling mellem aktørerne. Dansk Erhverv foreslår, at der udvikles lettilgængelige og gennemsigtige beregningsværktøjer til kommunernes omkostningskalkulation.

Store forskelle i afregningspriser til friplejeboligleverandører

På ældreområdet er det nødvendigt med åbenhed om kommunernes økonomi for at sikre tillid, fair konkurrence og bedst anvendelse af ressourcer. Dansk Erhverv har undersøgt kommunernes beregningsgrundlag og prisniveau på plejehjemspladser. På baggrund af aktindsigt i kommuner med friplejeboligleverandører har Dansk Erhverv analyseret de kommunale forskelle mellem afregningspriser til friplejehjem. Analysen viser, at der er stor forskel på afregningspriserne, både i 2021 og i 2022 (se figur 3).

Figur 3: Afregningspriser til friplejeboligleverandører, 2021-2022-niveau

Kilde: Dansk Erhverv pba. aktindsigt fra hhv. 24 kommuner (2021) og 23 (2022) kommuner.

Anm: Døgntaksten er angivet for somatiske pladser ekskl. sundhedsydelse og inkl. moms. Der fremgår ét datapunkt mindre for 2022, da antallet af friplejeboligleverandører har ændret sig fra 2021-2022.

Forskellen på den gennemsnitlige afregningspris fra 2021 til 2022 er steget med 59 kr., svarende til en stigning på 4,6 pct. Stigningen skyldes at få, men store, kommuner

⁴ Dansk Erhverv (2022): [Dansk Handlekraft](#).

har opjusteret afregningspriserne markant. Det trækker det samlede gennemsnit op, selvom medianen er stort set uændret. Forskellen mellem højeste og laveste afregningspris var i 2021 på 872 kr. i døgnet pr. beboer, imens den i 2022 var på 897 kr. i døgnet pr. beboer. Det giver en gennemsnitlig afregningspris på 1.329 kr. Sorteres de to kommuner med markant forhøjet afregningspris fra, falder gennemsnittet til 1.295 kr., hvilket svarer til en stigning på 1,9 pct. Til sammenligning er den kommunale pris- og lønudvikling (PL-fremskrivningen) fra 2021-2022 på 2,3 pct.⁵

Markante prisforskelle kan ikke kun henføres til varierende serviceniveau

Selvom den gennemsnitlige afregningspris er steget, er forskellen mellem højeste og laveste afregningspris vokset. For et gennemsnitligt plejehjem med 72 beboere er forskellen i 2022 så stor, at det svarer til en prisforskel på 23 millioner kr. om året. Dansk Erhverv vurderer, at så stor en prisforskel ikke udelukkende kan tilskrives forskelle i serviceniveau. Derimod er det Dansk Erhvervs vurdering, at en del af de store forskelle skyldes mangelfulde omkostningskalkulationer og dermed prissætning. Grundet manglende gennemsigtighed er det dog vanskeligt at få indsigt i de konkrete årsager til prisforskellene. Store kommunale forskelle i prisniveau og bagvedliggende beregningsgrundlag understreger behovet for mere åbenhed i kommunernes økonomi til gavn for den kvalitet, de ældre modtager.

Forslag 2: Styrket retssikkerhed

Det skal være muligt at eftertjekke kommunernes beregningsgrundlag til ikke-kommunale leverandører. Det vil øge retssikkerheden for leverandører til kommunen samt skabe den transparens, der lige nu mangler i kommunernes prissætning af egne ydelser. Dansk Erhverv foreslå, at der etableres en uafhængig kontrol- og vejledningsenhed under Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Forslag 3: Sammenlignelighed mellem offentlig og privat

OECD-principperne om prissætning sikrer, at offentlig og privat prissætning er sammenlignelig. På statens område er OECD-principperne allerede implementeret uden problemer, og Dansk Erhverv foreslår, at principperne udvides til regionalt og kommunalt niveau.

Det er relevant at sammenligne udviklingen i afregningspriserne med pris- og lønudviklingen, fordi leverandørernes priser i mange aftaler, hvor det offentlige er ordregiver, bliver reguleret af det skøn for pris- og lønudvikling, der er aftalt i økonomiaftalerne mellem Regeringen og regionernes samt kommunerne. I de aftaler, hvor der f.eks. er indgået en driftsoverenskomst med et ikke-kommunalt plejehjem, skal PL afspejles i afregningsprisen. Udover PL-fremskrivning aftales der i økonomiaftalerne også en midtvejsregulering, hvor pris- og lønudviklingen justeres i forhold til den faktiske pris- og lønudvikling. Desværre bliver den midtvejsregulering af pris- og lønudviklingen ikke tilsvarende justeret i de aftaler, som det offentlige har med en række af deres leverandører. Konsekvensen er, at leverandørerne bærer udgifterne forbundet med øget pris- og lønudvikling, mens kommuner og regioner alene får gevinsten ved midtvejsreguleringen af pris- og lønudviklingsreguleringen. Så imens stigningen i afregningspriserne fra 2021-2022 var 1,9 pct., og PL-fremskrivningen var på 2,3 pct., er differencen mellem stigningen i afregningsprisniveauet og den faktiske pris- og lønudvikling med al sandsynlighed langt større. Det skaber ulige økonomiske forudsætninger mellem kommunal og ikke-kommunal.

⁵ Kommunernes Landsforening (2022): [Den kommunale pris- og lønudvikling, 2021-2026 \(service-PL\)](#).

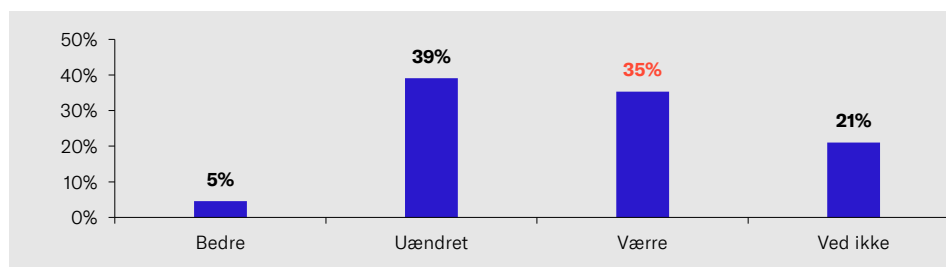
Forslag 4: Fair konkurrence med lige økonomiske forudsætninger

Midtvejsregulering af pris- og lønudviklingen (PL) tager højde for højere udgifter end først antaget i økonomaftalerne mellem Regeringen, regionerne samt kommunerne. Dansk Erhverv forslår, at offentlige ordregivere forpligtes til ifm. midtvejsregulering at efterregulere PL-satsen i deres aftaler med deres leverandører på ældreområdet.

Borgerne oplever ikke bedre velfærd trods flere ansatte

For at sikre mest værdi for pengene og en effektiv offentlig sektor er det nødvendigt med viden om prisen på og kvaliteten af de ydelser, der leveres. Et bedre overblik over kommunernes udgifter til ældrepleje og ydelsernes bagvedliggende omkostningskalkulationer skaber et solidt afsæt til at prioritere i velfærden, ligesom muligheden for at levere et serviceniveau, borgerne forventer og fortjener, styrkes. For selvom der siden 2019 er kommet ca. 13.000 ekstra kommunale medarbejdere, heraf over 6.000 inden for social og sundhed⁶, viser en analyse foretaget af Norstat for Dansk Erhverv, at kun fem procent af et repræsentativt udsnit af befolkningen mener, at de borgernære tilbud i perioden 2019-2022 er blevet bedre trods flere ansatte. Derimod mener 35 pct. af de adspurgte, at servicen i de borgernære tilbud er blevet værre (se figur 4).

Figur 4: **”Siden 2019 er der kommet ca. 13.000 ekstra medarbejdere i de danske kommuner. Er det din oplevelse, at de borgernære tilbud er blevet bedre eller værre siden 2019?”**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, 10. oktober – 17. oktober 2022.

Anm: n = 1.019. Ved borgernære tilbud forstås undervisning, dagtilbud, ældrepleje mv.

Analysen understreger, at servicen i borgernære velfærdstilbud i kommunerne ikke alene hviler på antallet af medarbejdere, men også på prioritering af de ressourcer, vi ellers bruger på ældreområdet. Derfor er det værd at overveje, om ressourcerne kan anvendes bedre, end hvad tilfældet er i dag, så borgerne mærker og oplever den kvalitet, de fortjener. Forudsætningen er imidlertid, at vi kender til økonomien bag kommunernes ældrepleje, herunder på institutionsniveau. Åbne regneark og bundlinje fremmer en optimal ressourceudnyttelse, da der bliver mulighed for at gennemgå og sammenligne udgiftsniveauet på tværs af institutioner, ligesom det allerede nu er et krav for ikke-kommunale tilbud, at de skal aflægge årsregnskab.

⁶ Kommunernes og regionernes løndatakontor, 27-10-2022.

Forslag 5: Samme krav for samme tilbud

Ikke-kommunale leverandører af ældrepleje skal udarbejde årsregnskab. For at skabe sammenlignelighed mellem de kommunale og ikke-kommunale tilbud foreslår Dansk Erhverv, at kommunernes egne tilbud på ældreområdet skal omfattes af krav om udarbejdelse af årsregnskab på lige fod med ikke-kommunale leverandører.

Ældreområdet tørster efter økonomisk gennemsigtighed

Ældreområdet har brug for en langt mere gennemsigtig tilgang til økonomien bag de ydelser, der leveres. Udfordringerne er mange, og samlet set er der tale om en situation, hvor vi bliver flere ældre, det offentlige forbrug overstiger det demografiske træk, og trods flere ansatte oplever borgerne ikke bedre tilbud, alt imens afregningspriserne til friplejeleverandører varierer betragteligt og ikke kun kan henføres til forskelligt serviceniveau.

Forudsætningen for at løse disse udfordringer er at skabe økonomisk gennemsigtighed og optimere brugen af vores ressourcer. På den måde fremtidssikrer vi ældreplejen og styrker samarbejdet mellem offentlige, private og selvejende aktører.

Kontakt

For henvendelser angående Dansk Erhvervs økonomiske gennemsigtighedsreform kontakt Morten Jung, markedschef i Dansk Erhverv.

Morten Jung

Markedschef i Dansk Erhverv for offentlig-privat samarbejde

Mail: MJU@DANSKERHVERV.DK

Tlf.: +45 3374 6077